MOCIÓ PER AL PLE DE L'AJUNTAMENT DE LLEIDA DE DONABALÀFIA ASSOCIACIÓ, VOCALIA DE LA DONA DE L'AVV. BALÀFIA I LA COMISSIÓ DE LA DONA DE LA FAV DE LLEIDA I PROVÍNCIA PER DEMANAR A L'AJUNTAMENT QUE EN EL NOMENCLÀTOR DE FUTURS CARRERS I PLACES DE LA CIUTAT TINGUIN PREFERÈNCIA ELS NOMS DE DONA PER TAL DE COMENÇAR A CORREGIR L'ENORME DIFERÈNCIA QUANTITATIVA I GREUGE HISTÒRIC ENTRE NOMS MASCULINS I FEMENINS DE CARRERS I PLACES DE LA CIUTAT DE LLEIDA

PRESENTACIÓ:

A DonaBalàfia associació, juntament i en col·laboració amb l' AVV. Veïnal, la seva vital Vocalia de la Dona i la Comissió de la Dona de la FAV. de Lleida i Província estem duent a terme un treball de **recuperació de la memòria històrica** de les DONES de Ciència, Escriptores, Pedagogues, Pintores, Esportistes, Artistes ... lleidatanes, catalanes i d'arreu, del segle XX i de tots els temps. Això ens ha portat a assabentar-nos dels noms de moltes dones de mèrit oblidades i poc reconegudes.

D'altra banda i arran d'un estudi publicat i difós a la premsa local, "En nom de dona dona'm un carrer" situa a Lleida com la ciutat catalana on hi ha MENYS noms de dones als seus carrers, places i equipaments. Encara que en els darrers temps se n'han nomenat creiem que ni de bon tros és suficient.

Proposem amb el beneplàcit de les entitats abans esmentades i el suport d'altres col·lectius que als nous Vials en construcció, els carrers i places de tots els indrets de Lleida es bategin tots ells amb noms de dones: Joana Raspall, Victòria Sau, Neus Català, Mary Santpere, Isadora Duncan, Carme Karr, Victòria dels Àngels, Eleanor Roosevelt, Virginia Apgar, Florence Nightingale, Josefina Castellví, Emilia Trepat Muntané, Dolors Monserdà, Agnès Armengol, Felip Palma (pseudònim de Palmira Ventós), Maria Domènech, Sara Llorens, Joaquima Rosal, Mercè Pedrós, Isabel Serra, la Beatriz Rodríguez Comtessa de Castellar, Valentina Tereshkova...

Demanem que els propers noms de places carrers i vials siguin, per rescabalar poc a poc aquest dèficit de històric i de gènere, noms de les dones que hem citat més amunt i per anar seguint els de la llista que adjunt s'annexa. ".. *no hi ha avanços socials, si aquests no reconeixen a les dones com a subjectes de la història*"

Si més no, aprofundirem en la tasca a la qual ens consta vostès hi son sensibles per la visibilització de la dona i la seva aportació històrica i actual a la nostra ciutat i país, restem a disposició dels grups polítics i de la comissió de carrers per, si cal, argumentar els mèrits i la rellevància i oportunitat dels noms de dona que hem suggerit..

Moltes Gràcies

Josepa Farreny	Isabel Saez	Marta Salla
Presidenta DonaBalàfia	Vocalia Dona AVV. Balàfia	Comissió dona FAVLL

donaBalàfia
associació
nif G-25690330

Dones de ciència guardonades amb el Nobel

Marie Curie
Premi Nobel de Física l'any 1903 (conjuntament amb Pierre Curie). Premi Nobel de Química l'any 1911.

Irene Inllol Curie
Premi Nobel de Química l'any 1935 (conjuntament amb Frederic Joliot-Curie).

Gerls Theresa Cori
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1947 (conjuntament amb Carl Ferdinand Cori i Barnardo A. Houssay).

Maria Goeppert Mayer
Premi Nobel de Física l'any 1963 (conjuntament amb J. Hans Jensen).

Dorothy Crawfort Hodgkin
Premi Nobel de Química l'any 1964.

Rosalyn Susanon Yalow
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1977 (juntament amb R.Guillemin i A.V.Schally).

Barbara McClintock
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1983.

Rita Levi-Montalcini
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1986 (conjuntament amb Stanley Cohen).

Gertrude Elion
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1988 (conjuntament amb James W. Black i George Hitchings).

Christiane Nüsslein-Volhard
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 1995 (conjuntament amb Edward B. Lewis i Eric F. Wieschaus).

Linda B. Buck
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 2004 (conjuntament amb Richard Axel).

Françoise Barré-Sinoussi
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 2008 (compartit amb Montagnier i Harald zur Hausen).

Elizabeth H. Blackburg
Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 2009 (compartit amb Carol W. Greider i Jack W. Szostak).

Premi Nobel de Fisiologia i Medicina l'any 2009 (compartit amb Elizabeth H. Blackburn i Jack W. Szostak).

Premi Nobel d'Economia l'any 2009, el primer atorgat a una dona en la disciplina (compartit amb Oliver E. Williamson).

Premi Nobel de Química l'any 2009 (compartit amb Venkatraman Ramakrishnan i Thomas A. Steitz).

Dames –Reines -Abadesses de la Catalunya Medieval

- Ermessenda de Carcassona
- Almodis de la Marca
- Mafalda de Pulla-Calàbria
- Dolça de Provença
- Peronella d' Aragó
- Sança de Castella
- Aurembiaix d'Urgell
- Constança de Sicília
- Blanca d' Anjou
- Sança de Mallorca
- Elisenda de Montcada
- Teresa d' Entença
- Constança d' Aragó
- Cecília de Comenge
- Sibil·la de Fortià
- Violant de Bar
- Margarida de Prades
- Blanca de Navarra.

(Totes les dones de Lleida és femení, ISBN-978-84-937070-1-9)

- Anna Maria Janer i Anglarill
- Esperança González
- Dolors Codina Arnau
- Dolors Creus Casanoves
- Victorina Vila
- Esperança Serra
- Paca Gómez
- Júlia Riera
- Dolors Fàbrega i Costa
- Mª Teresa Jornet
- Zoe Rosinach Pedrol
- Aurèlia Pijoan Querol
- Dolors Piera

- Agnès Gregori Prunera
- Concepció G. Maluquer
- Lolín Sabaté
- Maria Mercè Marçal

Mestres com Josepa Raimundi, traspassada recentment.
Mestra centenària : Maria Masana Domingo. Segre 26/04/08 (homenatge)

Dones de Ciència de tots els temps :

- Reginó, jueva, autoritzada a practicar la medicina per Pere III el Cerimoniós
- Ceti de València, metgessa jueva (1368)
- Francesca de Barcelona (Francesca ça Torra), autoritzada per Joan I a administrar medicines a qualsevol persona malalta.
- Blanca, esposa de Bernat de Bages, també autoritzada per Joan I a administrar medicines a qualsevol persona malalta.
- Sança, sanadora barcelonina molt popular durant l'edat mitjana
- Beatriu de Pinos (~1433-1485), protectora dels ensenyaments de Ramon Llull
- Juliana Morell (1594-1653), doctora en ciències i lletres, i única dona que apareix al Paranimf de la UB
- Maria Elena [illegible] i Ribera (1853-1900), primera dona matriculada a la Facultat de Medicina de la Universitat de Barcelona el curs 1872-73
- Dolors Aleu i Riera (1857-1913), primera llicenciada en medicina per la Universitat de Barcelona (20 d'abril de 1882).
- Manuela Solís i Claràs (1862-1910), ginecòloga, primera dona que obté la llicenciatura en medicina a la Universitat de València.
- Montserrat Gatrigà Cabrera (1865-1956), botànica, deixeble del Dr. Pius Font i Quer.
- Rosa Sensat i Vila (1873-1961), impulsora de la renovació pedagògica a Catalunya
- Rosa Viñals i Llados (1883-1945), cirurgiana i llevadora de la Beneficència Municipal de Barcelona
- Maria Montserrat Capdevila d'Oriola, matemàtica i professora de la Facultat de Ciències de la Universitat de Barcelona durant la II República
- Margarida Comas Camps (1892-1973), biòloga i pedagoga, vicerectora de l'Escola Normal de la Generalitat republicana.
- Maria dels Àngels Ferrer i Sensat (1904-1992), naturalista i educadora
- Maria Luisa Cami Ruiz (1924-2005), física, exercí tasques de direcció al CSIC.

- [illegible] (1940-1991), biòloga vegetal, especialista en citotaxonomia.

Dones a la Història

Hipàtia d'Alexandria (380-415)
Filla de Theon, matemàtic i cap del Museu d'Alexandria a Egipte. Va fer importants aportacions en els estudis matemàtics del seu pare. És considerada la primera dona matemàtica i astrònoma de la història, a més d'una seguidora de la filosofia del neoplatonisme. Hi ha un cràter i un espadat lunar amb el nom d'Hypatia.

Maria la Profetessa (segle III?)
Es creu que és una de les primeres figures conegudes de la tradició alquímica. Segons algunes fonts, li devem la descripció de procediments que avui s'empren en un laboratori: la destil·lació, la sublimació, la filtració, la dissolució, la calcinació i la copel·lació o separació dels metalls nobles. Va inventar diversos aparells, dels quals el bany Maria és el més conegut.

Hildegarda de Bingen (1098-1179)
Va néixer a Bermersheim (Alemanya), en el si d'una família noble del Palatinat. Va ser cosmòloga i metgessa, i una de les personalitats intel·lectuals i místiques més importants de l'època. Va ser abadessa del convent benedictí de Disibodenberg i fundadora d'altres monestirs. Es va fer famosa per les seves cures i per la seva destresa mèdica. Feia ressaltar les virtuts de tot el seu entorn tant des del punt de vista mèdic com alimentari o mediambiental.

Dones alquimistes

Marie Meurdrac (s. XVI?)
No hi ha dades massa exhaustives sobre la seva vida o sobre la seva formació. Va escriure un llibre "La Chymie charitable et facile en faveur des dames" , amb receptes de química pràctica i quotidiana (adobs i ungüents). Està estructurat en sis parts que tracten sobre principis de laboratori, aparells i tècniques, animals, metalls, propietats i preparació de medicines simples i compostos medicinals i cosmètics. Inclou també taules de pesos i 106 símbols alquímics. El llibre conté advertiments sobre la utilització d'algunes substàncies, com ara el mercuri, emprades per blanquejar la pell i considerades tòxiques

Marie le Jars de Gournay (1565-1645)
Va néixer i va morir a París, en el si d'una família d'origen noble. Es va introduir en els treballs alquímics com a mitjà d'expansió intel·lectual, però el seu afany investigador va topar amb crítiques i atacs de tota mena. Presentava públicament en els salons de l'època les seves idees a favor de l'alquímia i de la igualtat de les dones per accedir al coneixement.

Dones de l' època moderna

Margaret Cavendish (1623-1673)
Duquessa de Newcastle. Va participar en la formulació de les primeres teories

moleculars precursores de la teoria actual i en les discussions més importants de l'epoca sobre la matèria i el moviment, l'existència del buit, la naturalesa del magnetisme, el color, el foc, la percepció i el coneixement. Va criticar alhora els experimentalistes i el dualisme cartesià matèria/esperit, ja que sota el seu punt de vista només existia la matèria.

Anne Finch Conway (1631-1679)
Comtessa de Conway, de família aristocràtica. Va estudiar a Cambridge. Va ser una excel·lent estudiant de llengües clàssiques, però també de matemàtiques i ciències. Considerava que existia una unitat de cos i esperit que era el resultat de la unió entre els principis masculí i femení. Va escriure un bloc de notes que es va editar pòstumament amb el títol de "The Principles of the Most Ancient and Modern Philosophy", on estudia els sistemes filosòfics de Descartes, Hobbes i Spinoza i va més enllà de les discussions de l'època, ja que supera el dualisme entre els conceptes de mònada i àtom.

Anna Maria Sybilla Merian (1647-1717)
Filla d'un artista i gravador molt conegut, va ser l'entomòloga mes citada del segle XVIII i va deixar la seva empremta amb la identificació de sis plantes i nou papallones. Estudiava els cicles de vida dels insectes, sobretot de les erugues, amb l'objectiu de trobar varietats dels cucs de seda que poguessin emprar-se per obtenir teles fines i duradores.

Maria Winkelman (1670-1720)
Astrònoma, es va casar als 22 anys amb Gottfried Kirch, el seu professor, del qual es va convertir en col·laboradora. Va fer les observacions i els càlculs necessaris per confeccionar el calendari i el 1702 va descobrir un cometa. A la mort del seu espòs, li va ser denegada la plaça que ell tenia a l'Acadèmia de Ciències de Berlín per tal d'impedir la creació d'un precedent d'autoritat femenina en astronomia.

Lady Mary Wortley Montagu (1689-1762)
Escriptora i viatgera anglesa molt il·lustrada. Dona de diplomàtic, va haver de romandre a Turquia una temporada. Va lloar els coneixements i les capacitats curatives de les dones turques, descobridores d'una mena de vacuna contra la verola –la variolització–, pràctica immunològica comuna també des de feia segles a la Xina, l'Índia i el Mitjà Orient, que va tenir el valor d'inocular ella mateixa al seu fill. Va introduir aquesta pràctica al Regne Unit i al continent europeu, cosa que li va ocasionar la contestació - malgrat la seva provada efectivitat- de la classe mèdica i l'Església.

Dones del segle XVIII

Maria Agnesi de Milà (1718-1799)
Matemàtica italiana. Es va fer famosa pel seu llibre de càlcul diferencial i integral 'Institucions analítiques', publicat el 1748 i considerat el tractat més important de càlcul diferencial escrit fins aleshores. És coneguda per la formulació d'una corba cúbica, la 'versiera' o 'cúbica d'Agnesi'. Va prendre possessió d'una plaça de matemàtiques i filosofia natural a la Universitat de Bolonya, però després de la mort del seu pare va abandonar l'activitat científica per dedicar-se als estudis religiosos i a fer obres de caritat.

Nicole Lepaute (1723-1788)
Astrònoma francesa. Va calcular la taula d'oscil·lacions dels pèndols per unitat de temps i longitud, tot i que va ser publicada com a obra del seu marit. El 1762 va calcular l'hora exacta d'un eclipsi solar que va esdevenir el 1764, i va proporcionar un mapa de l'extensió de l'eclipsi al llarg d'Europa, amb intervals de 15 minuts. En 1759 Lepaute també va realitzar prediccions sobre la tornada del cometa Halley i va determinar de quina manera la gravetat dels planetes pot afectar la trajectòria d'un cometa.

Marie-Anne Paulze (1758-1836)
Química francesa. Es va casar als 14 anys amb el químic Antoine-Laurent Lavoisier, que es va fer càrrec de la seva instrucció. Va participar activament en la realització de les experiències al laboratori, la redacció dels quaderns de notes dels experiments i la confecció de les il·lustracions dels aparells i els muntatges, que va dibuixar amb gran precisió. Particularment rellevants són les il·lustracions del 'Tractat elemental de química'. Després de la mort a la guillotina del seu pare i de Lavoisier, Marie va dirigir un "saló científic".

Jane Marcet (1769-1858)
Divulgadora científica anglesa. El seu llibre 'Conversacions en Química', publicat anònimament el 1805, és un diàleg informal entre una professora i les seves alumnes, Emily i Caroline, sobre els descobriments de l'època de Galvani, Volta, Franklin, Priestle, Berzelius, Lavoisier i Berthollet, entre d'altres. Va escriure els llibres científics més populars i influents de principis del segle XIX.

Elizabeth Fulhame (?)
Científica anglesa de família culta. Va escriure "Assaig sobre la combustió" (1794), el propòsit del qual era trobar aplicacions pràctiques als seus experiments. Aviat, però, es va passar al camp teòric. Va rebutjar en part la teoria de Lavoisier de la combustió així com la teoria del flogist. Va ser elegida membre honoràri de la Societat Química de Filadèlfia, i el llibre va ser reimprès el 1810.

Sophie Germain (1776-1831)(?)
Va néixer en una família burgesa i comerciant. Va treballar sobre la 'teoria dels números' seguint els mètodes proposats per Gauss. El teorema que porta el seu nom va ser la fita més destacada, des de 1753 fins a 1840, per demostrar l'últim teorema de Fermat. Posteriorment, la seva recerca es va orientar cap a la teoria de l'elasticitat; i el 1816 va aconseguir el Premi Extraordinari de les Ciències Matemàtiques que l'Acadèmia de Ciències de París atorgava al millor estudi que explicaria mitjançant una teoria matemàtica el comportament de les superfícies elàstiques.

Mary Somerville (1780-1872)
Va tenir una posició i una indiscutible reputació professional i científica. Quan va començar a realitzar experiments a casa seva, era el seu marit qui havia de fer arribar els resultats a la Royal Society. Va ser escollida per la societat científica per realitzar la traducció de la 'Mecànica Celeste' de Laplace. Va ser una ferma defensora de la igualtat dels drets per a les dones i, per tant, de l'educació científica.

Mary Anning (1799-1847)
Va ser una de les geòlogues angleses més famoses de la seva època. D'origen humil, des

dels 12 anys es va dedicar a la collita de fòssils com una forma de contribuir a l'economia familiar i posteriorment va adquirir una sòlida educació científica. Es va guanyar la consideració d'autoritat en anatomia comparada i paleontologia i va ser membre honorari de la Societat Geològica. Va localitzar el primer esquelet complet d'ictiosaure.

Dones del segle XIX

Ada Augusta Byron (Lady Lovelace) (1815-1852)
Filla de la matemàtica Annabella Milbanke i el poeta Lord Byron, va ser una personalitat rellevant del món de les matemàtiques, influenciada fonamentalment per la seva mare. Va ser ajudant del matemàtic i inventor britànic Charles Babagge, amb qui va col·laborar per desenvolupar la 'màquina analítica', precursora del primer ordinador, i que permetia calcular qualsevol funció algebraica. Ada Byron és considerada la primera programadora de la història. El llenguatge de programació ADA, que es va desenvolupar a finals dels anys setanta, rep aquest nom com a homenatge a Ada Byron.

María Mitchell (1818-1889)
Va ser la primera dona astrònoma dels Estats Units, la primera bibliotecària de Nantucket Atheneum, la primera dona admesa a l'Associació Americana per a l'Avenç de la Ciència, la primera professora d'astronomia dels Estats Units d'Amèrica del Nord i la primera dona acceptada per l'Acadèmia d'Arts i Ciències. El seu interès per les matemàtiques i la ciència la va portar a aprendre astronomia. El 1847 va descobrir un cometa amb un telescopi (Cometa Mitchell 1847 VI). En el camp polític, el 1873 va formar part d'una reforma educativa a favor de les dones, i va acabar sent escollida presidenta de l'associació.

Sonia Kovaleskaia (1850-1891)
Matemàtica russa. Nascuda a Moscou en el si d'una família latifundista, va haver de contreure matrimoni de conveniència per poder estudiar fora del seu país. Va elaborar treballs rellevants sobre les equacions diferencials, les integrals abelianes i els anells de Saturn. El 1881 va ser la primera dona catedràtica i el 1889 va rebre un premi de l'Acadèmia Sueca de Ciències i va ser elegida membre de l'Acadèmia de Ciències Russa.

Henrietta S. Leavitt (1869-1921)
Va començar a treballar com a voluntària a l'Observatori d'Harvard el 1895, com la majoria de les ajudantes. Va arribar a ser la responsable del Departament de Fotometria fotogràfica. La seva contribució teòrica més important va ser l'establiment del període de Iluminositat d'unes estrelles variables que ho fan de manera regular.

Irene Curie (1897-1956)
Física francesa especialitzada en el camp de la física nuclear. Va estudiar la radioactivitat artificial i les transmutacions nuclears per bombardeig amb partícules. Premiada amb el Nobel el 1935, compartit amb el seu espòs Federic Juliot (1900 - 1958). Signaven els treballs científics com si fossin un sol investigador, amb els cognoms Juliot Curie. Va treballar per al govern francès com a sotssecretària d'Estat per a la Investigació Científica. Va ser membre de la Comissió d'Energia Atòmica francesa i

directora de l'Institut del Radi. Oficial de la Legió d'Honor, va rebre molts altres honors per la seva contribució a la física nuclear.

Dones del segle XX

Barbara Mc Clintock (1902-1992)
McClintock va iniciar la carrera científica a la Universitat de Cornell el 1919 i és considerada una de les especialistes en genètica més rellevants del segle XX. La seva recerca sobre transferència de posicions dels gens del blat de moro ha estat cabdal per a la comprensió dels processos hereditaris. L'any 1944 va rebre el prestigiós Academy of Sciences Nacional Award. El 1983 li fou atorgat el Premi Nobel de Fisiologia i Medicina.

Rachel Carson (1907-1964)
Biòloga nord-americana. Treballà al US Bureau of Fisheries, organisme oficial d'investigacions pesqueres, i el 1962 publicà Silent Spring, un dels primers estudis sobre els efectes perniciosos de certes activitats humanes (especialment la indústria i l'agricultura) sobre el medi ambient. També va ser una de les primeres a alertar sobre els perills de la contaminació. El llibre contribuí decisivament a la creació d'una consciència ecològica en l'opinió pública. Altres llibres seus són Under the Sea Wind (1941) i The Edge of the Sea (1955).

Virginia Apgar (1909-1974)
Anestesiòloga nord-americana, inventora de la puntuació d'Apgar, que expressa els resultats de les primeres observacions a què hom sotmet un infant per verificar-ne l'estat de vitalitat; que equival a la suma de les puntuacions parcials que s'obtenen en explorar el nadó un minut després del naixement. Hom considera els signes següents: coloració de la pell, freqüència cardíaca, resposta reflexa, to muscular, esforç respiratori. D'acord amb la puntuació, caldrà aplicar al nounat algunes mesures de reanimació. La mortalitat neonatal és inversament proporcional a la puntuació d'Apgar obtinguda durant el primer minut. Una valoració dels signes al cap de cinc minuts indica el sentit de l 'evolució i té significació pronòstica.

Rosalind Franklin (1920-1958)
Científica anglesa, estudià a Cambridge i treballà en la investigació de l'aplicació dels raigs X a l'estructura del vidre, l'ADN i els virus. Posteriorment, les seves descobertes parcials sobre la difracció dels raigs X van ser decisives per descriure l'estructura helicoïdal de l'ADN, cosa que va permetre a Watson i Crick obtenir el Nobel de Medicina l'any 1962. Morí prematurament als 37 anys.

· Emilia Pardo Bazan

·Concepción Arenal

· **Mary NASH**